

رانندگی و سوء مصرف الکل

راهنمای ایمنی راه برای تصمیم‌گیرندگان و مجریان قانون

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت سلامت

دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

مترجمین:

دکتر نرگس رستمی‌گوران، دکتر نادره معاریان، دکتر فاطمه رجبی،
حمیده جوادی‌نسب، مهندس حمید اسماعیل‌زاده، شراره اسکندریه

ویراستاران علمی و ادبی:

دکتر علی نیک‌فرجام، دکتر نرگس رستمی‌گوران، آرزو دهقانی

عنوان و نام پدیدآور: رانندگی و سوء مصرف الکل؛ راهنمای ایمنی راه برای تصمیم گیرندگان و مجریان قانون؛ [تهیه کنندگان سازمان مشارکت جهانی برای تأمین ایمنی راه]؛ مترجمان: نرگس رستمی گوران... [و دیگران]؛ ویراستاران علی نیک فرجام، نرگس رستمی گوران، آرزو دهقانی.

مشخصات نشر: تهران: سپیدبرگ: ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص: جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۹۳-۱۴-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیا.

یادداشت: عنوان اصلی: Drinking and driving: a road safety manual for decision-makers and practitioners.

یادداشت: مترجمان نرگس رستمی گوران، نادره معاریان، فاطمه رجبی، حمیده جوادی نسب، حمید اسماعیل زاده، شراره اسکندریه.

موضوع: مسروب خواری و حوادث رانندگی.

موضوع: رانندگی در حال مستی.

موضوع: رانندگی -- حوادث -- پیش بینی های ایمنی.

موضوع: رانندگی -- قوانین و مقررات.

شناسه افزوده: رستمی گوران، نرگس، ۱۳۵۳-، مترجم.

شناسه افزوده: سازمان مشارکت جهانی برای تأمین ایمنی راه.

شناسه افزوده: Glolcal Road Safety Partnership

رده بندی کنگره: ۱۱۰/۲۰۱۰ HEA

رده بندی دیویی: ۶۴۱/۱

شماره کتاب شناسی: ۳۷۲۲۰۱۴

عنوان ■ رانندگی و سوء مصرف الکل؛ راهنمای ایمنی راه برای تصمیم گیرندگان

و مجریان قانون

مترجمین ■ دکتر نرگس رستمی گوران، دکتر نادره معاریان، دکتر فاطمه رجبی،

حمیده جوادی نسب، مهندس حمید اسماعیل زاده، شراره اسکندریه

ویراستاران ■ دکتر علی نیک فرجام، دکتر نرگس رستمی گوران، آرزو دهقانی

ناشر ■ انتشارات سپیدبرگ (۸-۶۶۹۵۴۴۵۷)

نوبت چاپ ■ اول - زمستان ۱۳۹۲

شمارگان ■ ۱۰۰۰ جلد

قیمت ■ ۱۴۰۰۰ تومان

چاپ ■ ۱۲۸

صحافی ■ غزل

شابک ■ ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۹۳-۱۴-۶

فهرست مطالب

پیش گفتار.....	۹
حامیان و تقدیر و تشکر.....	۱۱
خلاصه اجرایی.....	۱۳
مقدمه.....	۱۵
پیشینه مجموعه راهنماها.....	۱۵
پیشینه راهنمای رانندگی پس از مصرف مشروبات الکلی.....	۱۹
چرا این راهنما تدوین گردید؟.....	۱۹
مخاطبین هدف.....	۱۹
این راهنما چه مواردی را پوشش می‌دهد و چگونه باید مورد استفاده قرار گیرد؟.....	۲۰
این راهنما چگونه تدوین گردید؟.....	۲۴
چگونه می‌توان به نسخه‌های بیشتری دسترسی یافت؟.....	۲۵
منابع.....	۲۵
فصل ۱: چرا اجرای برنامه کنترل مصرف الکل حین رانندگی ضروری است؟.....	۲۶
۱-۱: حوادث رانندگی مرتبط با الکل در سراسر دنیا.....	۲۹
۱-۱-۱: میزان حوادث مرتبط با مصرف الکل حین رانندگی در کشورهای مختلف.....	۲۹
۱-۱-۲: اثرات اقتصادی حوادث مرتبط با مصرف الکل حین رانندگی.....	۳۲
۱-۲: چرا مصرف الکل حین رانندگی مشکل‌ساز است؟.....	۳۳
۱-۲-۱: اثرات الکل بر رانندگی.....	۳۴
۱-۲-۲: اثرات الکل به‌عنوان عامل خطر حوادث.....	۳۶
۱-۲-۳: اثرات الکل در مرحله بعد از حوادث.....	۳۷
۱-۲-۴: چگونه میزان مصرف الکل اندازه‌گیری می‌شود؟.....	۳۷

- ۱-۳: چه کسانی در معرض بیشترین خطر حوادث مرتبط با مصرف الکل هستند؟ ۴۰
- ۱-۳-۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناسی رانندگانی که الکل مصرف کرده‌اند ۴۱
- ۱-۳-۲: خصوصیات نگرشی رانندگان مصرف‌کننده الکل ۴۳
- ۱-۳-۳: الگوی مصرف الکل در دنیا ۴۴
- ۱-۳-۴: خصوصیات قربانیان حوادث ۴۶
- ۱-۴: چگونه می‌توانیم حوادث مرتبط با مصرف الکل را کاهش دهیم؟ ۴۷
- خلاصه ۵۱
- منابع ۵۲
- فصل ۲: ارزیابی موقعیت و انتخاب اقدامات اولیه ۵۶
- ۲-۱: چرا شما قبل از تصمیم برای هر اقدام، نیازمند ارزیابی موقعیت هستید؟ ۵۸
- ۲-۲: انتخاب داده مناسب، نقطه آغازین ۵۹
- ۲-۲-۱: ارزیابی تصادفات ساده‌ای و اطلاعات مربوط به سلامت ۶۱
- ۲-۲-۲: چه قوانینی موجود است؟ ۶۳
- ۲-۲-۳: آیا قوانین موجود کفایت می‌کند؟ ۶۷
- ۲-۲-۴: آگاهی عمومی در مورد قوانین موجود چگونه است؟ ۷۱
- ۲-۲-۵: ارزیابی ذی‌نفعان چیست و چرا ضرورت دارد؟ ۷۲
- ۲-۲-۶: چگونه می‌توان آگاهی عموم را ارزیابی کرد؟ ۷۹
- ۲-۲-۷: چه عوامل دیگری باید به‌عنوان بخشی از ارزیابی موقعیت مورد توجه قرار گیرد؟ ۸۰
- ۲-۳: انتخاب اقدامات در اولویت ۸۱
- ۲-۳-۱: اجزای احتمالی یک برنامه ۸۲
- خلاصه ۸۷
- منابع ۸۸
- فصل ۳: چگونگی طراحی و اجرای برنامه پیشگیری از رانندگی تحت تأثیر الکل ۸۹
- ۳-۱: جلب حمایت‌های سیاسی و اجتماعی برای برنامه رانندگی تحت تأثیر الکل ۹۵
- ۳-۱-۱: چگونگی ایجاد و هماهنگ کردن کارگروه ۹۵
- ۳-۱-۲: تعیین نقش اعضای کارگروه ۹۷
- ۳-۲: چگونگی آماده‌سازی یک برنامه عملیاتی ۱۰۲

- ۱-۳-۳: شناسایی مشکل..... ۱۰۴
- ۲-۳-۳: تنظیم اهداف برنامه..... ۱۰۵
- ۳-۳-۳: شفاف سازی اهداف عملیاتی..... ۱۰۷
- ۴-۳-۳: تنظیم شاخص های عملکردی..... ۱۰۸
- ۵-۳-۳: تصمیم گیری برای اجرا..... ۱۱۱
- ۶-۳-۳: اجرای آزمایشی برنامه در یک جامعه یا منطقه..... ۱۱۲
- ۷-۳-۳: تنظیم چارچوب زمانی..... ۱۱۴
- ۸-۳-۳: تخمین منابع مورد نیاز..... ۱۱۵
- ۹-۳-۳: ارتقاء برنامه..... ۱۱۷
- ۱۰-۳-۳: راندانداری مکانیسمی برای پایش..... ۱۱۹
- ۱۱-۳-۳: شناسایی نیازهای ظرفیت سازی و آموزش..... ۱۲۰
- ۱۲-۳-۳: اطمینان از تداوم برنامه..... ۱۲۱
- ۱۳-۳-۳: جشن موفقیت..... ۱۲۱
- ۳-۳-۳: اقدامات..... ۱۲۲
- ۱-۳-۳: چگونه قوانین مربوط به رانندگی تحت تأثیر الکل را طراحی و اجرا کنیم..... ۱۲۳
- ۲-۳-۳: چگونه می توان قوانین مرتبط با نوشیدن الکل و رانندگی را اجرا کرد؟..... ۱۲۵
- ۳-۳-۳: مجازات ها و تنبیهات در نظر گرفته شده برای تخلف های مرتبط با نوشیدن الکل و رانندگی..... ۱۵۵
- ۴-۳-۳: بازاریابی اجتماعی و آموزش عمومی..... ۱۶۳
- ۱-۳-۴: چگونه از طریق بسیج رسانه های جمعی، آگاهی عمومی را افزایش داده و نگرش عموم را تغییر دهیم؟..... ۱۶۴
- ۲-۳-۴: رساندن پیام بسیج رسانه ای به مخاطبین..... ۱۷۱
- ۵-۳-۳: مداخلات مبتنی بر اجتماع..... ۱۷۸
- ۶-۳-۳: مهندسی اقدامات متقابل..... ۱۸۳
- ۷-۳-۳: اطمینان از یک پاسخ پزشکی مناسب..... ۱۸۷
- ۱-۳-۷: سازمان دهی و برنامه ریزی نظام های مراقبت از تروما..... ۱۸۷
- ۲-۳-۷: مراقبت از صدمه دیدگان تحت تأثیر الکل در محل سانحه..... ۱۸۸
- خلاصه..... ۱۹۱
- منابع..... ۱۹۳

۱۹۶	فصل ۴: نحوه ارزش‌یابی برنامه‌ها
۱۹۸	۴-۱: طرح‌ریزی یک ارزش‌یابی
۱۹۸	۴-۱-۱: هدف از ارزش‌یابی
۱۹۹	۴-۱-۲: انواع ارزش‌یابی‌ها
۲۰۲	۴-۲: انتخاب روش مناسب برای ارزش‌یابی
۲۰۲	۴-۲-۱: انواع مطالعات مرتبط با ارزش‌یابی فرایند و ارزش‌یابی تکوینی
۲۰۳	۴-۲-۲: انواع مطالعات مورد استفاده در ارزش‌یابی تأثیرات و نتایج
۲۰۹	۴-۲-۳: انتخاب شاخص‌های عملکرد
۲۱۱	۴-۲-۴: ارزش‌یابی اقتصادی برنامه‌ها
۲۱۴	۴-۲-۵: تعیین حجم نمونه
۲۱۷	۴-۳: انتشار نتایج و دریافت بازخوردها
	بهره‌گیری از نتایج ارزش‌یابی‌ها و به‌کارگیری اطلاعات حاصله در روند طرح
۲۱۸	ریزی‌های جدید
۲۲۱	خلاصه
۲۲۱	منابع
۲۲۳	پیوست‌ها
۲۲۴	پیوست ۱: عوامل اثرگذار بر غلظت الکل در خون (BAC)
۲۲۶	پیوست ۲: ابزارهای دستی تست تنفس
۲۲۷	پیوست ۲: ابزارهای دستی تست تنفس
۲۲۹	پیوست ۳: متوقف‌سازی ایمن وسایل نقلیه
۲۲۹	آمادگی برای دادن ایست به خودروها
۲۳۰	علامت‌گذاری محل توقف
۲۳۴	عدم توقف پس از اعلام ایست پلیس
۲۳۶	پیوست ۴: انواع مختلف کمپین‌های عمومی
۲۳۶	کمپین اطلاع‌رسانی
۲۳۶	کمپین‌های مروج تغییر رفتار
۲۳۸	کمپین مبتنی بر دستور جلسه
۲۳۹	کمپین‌های تبلیغی بین‌سازمانی
۲۴۰	منابع

پیش گفتار

تصادفات جاده‌ای یکی از مشکلات سلامت عمومی و دلیل عمده مرگ و مصدومیت در سراسر جهان است. هر ساله حدود ۱٫۲ میلیون نفر به دنبال تصادفات جاده‌ای فوت شده و میلیون‌ها نفر دچار جراحت یا معلولیت می‌شوند و اکثر موارد مربوط به کشورهای کم‌درآمد یا با درآمد متوسط است. تصادفات جاده‌ای علاوه بر ایجاد هزینه‌های اجتماعی کثیف برای افراد، خانواده‌ها و جوامع، بار سنگینی را بر دوش نظام‌های اقتصادی و خدمات سلامت، می‌اندازد. این هزینه برای کشورهای در حال توسعه، معادل ۱٪ تا ۲٪ تولید ناخالص ملی آنان است. با افزایش وسایل نقلیه، تصادفات جاده‌ای به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه تبدیل به معضل فزاینده‌ای شده است. اگر روند فعلی بدون هیچ کنترلی ادامه‌ابد، در طول دو دهه بعدی تعداد مجروحین تصادفات جاده‌ای به‌طرز اسفناکی در بیشتر قسمت‌های جهان سیر صعودی خواهد داشت و بیشترین تأثیر را بر روی آسیب‌پذیرترین شهروندان خواهد گذاشت.

در حال حاضر نیاز شدیدی به اقدامات مقتضی و هدفمند وجود دارد. در گزارش جهانی پیشگیری از تصادفات جاده‌ای که مشترکاً توسط سازمان جهانی سلامت (WHO) و بانک جهانی در سال ۲۰۰۴ ارائه گردید، پیشرفت‌های حاصل در

زمینه مدیریت امنیت جاده‌ها بیان شد که نشان می‌داد کاهش چشمگیری در مرگ‌ومیر و صدمات ناشی از تصادفات جاده‌ای در کشورهای صنعتی بالأخص کشورهای ایمنی که فعالیت زیادی در برقراری ایمنی جاده‌ها داشته‌اند، به وقوع پیوسته است. براساس این گزارش، استفاده از کمربند و کلاه ایمنی و محافظ کودکان، جان هزاران نفر را نجات داده است. تعریف و تعیین محدوده‌های مطمئنه سرعت، ایجاد زیرساختاری ایمن‌تر، اجرای طرح آزمایش میزان غلظت الکل خون و افزایش ایمنی خودروها، همگی مداخلاتی هستند که مورد آزمایش قرار گرفته و بارها مفید و مؤثر بودن خود را ثابت کرده‌اند.

جامعه بین‌الملل اکنون باید عملکردهای خوب در زمینه مدیریت ایمنی جاده‌ها را ارتقاء داده و کشورها را برای اتخاذ این مداخلات به طریقی که منطبق با موقعیت‌های خاص آن‌ها باشد، هدایت کند.

مجمع عمومی سازمان ملل برای سرعت‌بخشیدن به چنین تلاش‌هایی، قطعنامه‌ای را در تاریخ ۱۴ آوریل ۲۰۰۲ امضاء نمود که موضوع اصلی آن اعطای توجه و منابع بیشتر در زمینه مدیریت بحران جهانی در ایمنی جاده‌ها بود. قطعنامه ۵۸/۲۸۹ در ارتباط با «بهبود امنیت جاده‌ها در سطح جهانی» اهمیت همکاری بین‌المللی در زمینه امنیت جاده‌ها را مورد تأکید قرار می‌دهد. قطعنامه دیگری (A58/L. 60) که در اکتبر ۲۰۰۵ تصویب گردید، با تأیید مجدد تعهد سازمان ملل در ارتباط با این موضوع، کشورهای عضو را ترغیب نمود تا توصیه‌های گزارش جهانی مربوط به پیشگیری از صدمات ناشی از تصادفات جاده‌ای را به اجرا گذاشته و از ابتکارات جمعی اعمال‌شده در زمینه ایمنی جاده‌ها پس از قطعنامه ۵۸/۲۸۹ تقدیر به عمل آورد. این قطعنامه به‌ویژه کشورهای عضو را تشویق می‌کرد تا به فاکتورهای مهم پرخطر بپردازند و نهادهای هدایت‌کننده ایمنی جاده‌ها را ایجاد کنند.